

Forfatter: Ewald, Johannes

Titel: Udrag fra HERR PANTHAKAKS HISTORIE

Citation: Ewald, Johannes: "Johannes Ewalds samlede skrifter", i Ewald, Johannes: *Johannes Ewalds samlede skrifter*, Gyldendal, (1969), s. 15. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-ewald06val-shoot-idm140353512402496/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Johannes Ewalds samlede skrifter

get som mueligt fra alt Selskab al Spøg med andre
 Dreng af hans Alder — og saalænge som han var
 under hendes Vinger, kun tillod ham at lege med
 Dukker — Om nogen den Tid har indseet og nøye
 5 overvejet alle disse Omstændigheder, saa har han
 uden stort Hexeric, allerede i vor Panthakaks tien-
 de Aar, med temmelig Sikkerhed kundet spaae, at
 han — om det ikke skulde behage Himmelen, ved
 et eller andet Mirakel at gjøre en Forandring til
 10 det beste — med Tiden vilde blive en kjærlingagtig
 Klynkere, og en knarvurn Menniske-Fiende —

En Character som denne, der allene kan takke
 den almindelige Foragt, og de Viises Medynk der-
 for, at den ikke er forhadt indtil Afskye, er uden-
 15 tvivl et ufejlbarligt Beviis paa, at den Opdragelse,
 som Madame Kuchlein gav sin Christian i mange
 Henseende ikke var den, hun burde givet ham.

— Dog aftvinger Sandhed og Billighed os den An-
 mærkning; at den tillige, endskjønt paa en uskyldig
 20 Maade, og uden Hensigt, lagde den første Sæd til
 mange og vi tør sige vigtigere Dyder i hans Hjerte

— Foruden en dyb Ærbødighed imod alt det, som
 var hemmeligt og ceremonielt i Religionen, for-
 uden en nøyagtig Lydighed imod foresatte, som

25 daglig blev ham indskjærpede blev en vis anstæn-
 dig Alvorlighed ham naturlig, som er ofte det før-
 ste Trin til Viisdom, ligesom den altid er en Følge

15 deraf. — ¶ Naar man desuden betænker at Madame
 Kuchleins Haand var imod alle, og følgelig alles

30 Haand imod hende — og at, endskjønt hun høymodig
 foragtede Verdens Bagtalelse, hun dog ingenlunde
 var tjent med, at den blev belagt med unegtelige
 Beviiser — saa begriber man meget vel, at hendes
 Stilling, om ikke andet, tvang hende til,

35 at gjøre meget got som faldt alle i Øynene; og der-
 imod at undlade meget ont, eller i det mindste at
 gjøre det saaledes, at ingen uhellig — og da man
 ikke bør forlade sig alt for meget paa Børns Taus-
 hed — ikke vor lille Christian selv mærkede det —

En stræng Iagttagelse af alle udvortes Pligter, en god Oeconomie, en ordentlig Leve Maade og Arbeidsomhed, var af denne Aarsag Dyder, som han allerede i sin spæde Barndom nogenledes blev bekendt med — Den Nys-Gjerrighed selv, hvortil hun opeggede ham, var Sæden til en Vide-Lyst, der nødvendig med Tiden, endskjønt ham uafvildende, maatte berige hans Sjæl med mange gode og sunde Begreb, og iblant dem med saadane, der naar Eftertanke udviklede og modnede dem, kunde blive Mod-Gift, for de ovenanførte Feyl — Men det som man meest vil undros over, det som næsten synes at være et Paradox, og en Modsigelse, er at vor Panthakak, just ved Madame Kuchleins Exempel, uformærket blev kjærlig, øm og medlidende, mod de samme Mennesker, som han holdt for onde, som han foragtede, og hvis Fiende han var eller troede at være — — Han, saavel som hele Byen, var daglig Vidne til, at hans Moder gjorde meget got imod nødlidende — Han troede følgelig at det burde saaledes være — Sine egentlige Aarsager, hvorfor hun saa nøye iagttog denne Pligt; tog Madame Kuchlein sig naturligviis vel i agt for at fortroe ham; og hun gav ham paa hans enfoldige Spørgsmaal, høyt kun det almindelige Svar, at man burde gjøre vel baade imod onde og gode — Men han blev imidlertid vant til at holde det for got; og hans følende, hans af Naturen ømme Sjæl gav ham med Tiden en Aarsag, der var uendelig ædlere, end de, som alle Madame Kuchleins i Verden skulde kunde givet ham, om de havde været Oprigtige. — || Han fandt, at af alle de Ulyk- saligheder, som Verden var fuld af, Ondskab endnu var den største, og følgelig fordrede den største, den virksomteste Medlidenhed — Af denne Aarsag blev det efterhaanden hans Glæde, at gjøre det Gode, som stod i hans Magt, imod alle Mennesker, ikke allene uagtet, at de i hans Tænker tilhobe var onde, foragtelige, afskyelige Creaturer,

men just fordi de vare det — Vist et ædelt Træk, et Aftryk, af den store Menniske-Ven, som man skal kun finde hos faae af vore meest sødtalende, meest glimrende Philantroper — —

⁵ Alt dette sammentaget og overveyet, kan man med god Grund paastaae, at Herr Panthakak vandt meer, end han tabte, ved at blive opdraget i sine første Aar af sin Moder, Madame Kùchlein. ---

Cap. II.

¹⁰ Nu var han ti Aar. — Hans Forstand udviklede sig daglig meer og meer, og hans førortalte Nysgjerrighed begyndte at blive ubeleylig, om ikke farlig, selv for Madame Kùchlein og hendes sukkende Brødre. — Han havde allerede iagttaget, at
¹⁵ Broder Hvide-Løg undertiden greb Syster Magdalene — en lille butted Kokke-Pige, som fordem havde været hans Amme --- i Barmen; og han havde gjort sine Anmærkninger derover — Det som meere var, han havde en god Aftenstund taget sig for at beluure sin Moder, og han blev ved denne Leylighed Vidne til en fortroelig, kjærlig, og med mange Suk afbrudt Samtale imellem hende og Broder Trang-Bryst — — om deres Legge. — Han mærkte, at det blev stille, og kigede igjennem Nøgle-Hullet, og saae den fineste Strømpe paa Jorden, lidt efter lidt med zittrende Hænder nedstreifet, af den hvideste, den rundeste, den deligste Leg i Verden — Han var ventelig nær ved at gjøre fleere og vigtigere Opdagelser — Vi kan ikke
²⁵ negte, at vi jo med større Taalmodighed skulde have kiget en Times Tid igjennem dette Nøgle-Hul, end et Korteer igjennem den beste Tubus paa ||runde Taarn — I det mindste skulde vi have besiddet saa megen Levemaade, at vi havde til rette Tid
³⁰ listet os bort paa Tæerne, for ikke at forstyrre Damen. — Men den gode uskyldige Christian var enfoldig og uskikket nok, til med et at støde Døren op — som man af en utilgivelig Uagtsomhed havde